

BULLETTINEN

RIKSFÖRBUNDET ENSKILDA VÄGARS MEDLEMSTIDNING

Nr 3 – 2022 www.revriks.se

REGERINGEN KÖR ÖVER
TRAFIKVERKET

ATT FLYTTA EN VÄG

Mysteriet med de slagna
vägrenarna

RIKSFÖRBUNDET
I ALMEDALEN

BULLETINEN nr 3. 2022

Efter riksdagens beslut i våras om nya 43a § i anläggningslagen, som ger föreningar rätt att med stämmobeslut ändra andelstal, har kansliet fått många frågor om hur den fungerar. Också i det här numret går vi igenom hur den nya lagbestämmelsen kan användas, den här gången med fokus på den ekonomiska ersättning som blir aktuell när 43a § tillämpas genom stämmobeslut.

För att möta den stora mängden frågor inom lantmäteri har vi nu ytterligare en lantmätare på plats från den 1 september, Sandra Naenfeldt, som presenteras i en särskild artikel. Välkommen Sandra!

I maj lanserade vi något helt nytt för REV - webinarier. Våra webinarier handlar om specifika aktuella ämnen och hittills har många varit kopplat till lantmäterifrågor och momshantering. Webinarierna är kortare än våra kurser, endast cirka en timme, och hålls i första hand dagtid på eftermiddagarna. De är kostnadsfria och endast öppna för bokning för våra medlemmar.

Redan nu blickar vi också fram mot REVs vägdag med förbundsstämma 2023 som går av stapeln i Jönköping. Vägdagen kommer att vara full av seminarier, föredrag, debatter och mycket annat som är av intresse för enskilda väghållare. Vägdagen presenteras mer inne i tidningen och ett komplett program publiceras i Bulletinen nummer 4 i december. Håll utkik, men boka redan nu in lördagen den 18 mars 2023 i din kalender!

Anders Lundell
Kanslichef

REV Bulletinen utges av Riksförbundet Enskilda Vägar

Tidningen utkommer med 4 nr/år, upplaga 15 500 exemplar.

REDAKTION
Ansvarig utgivare: Uno Jakobsson
Redaktör: Anders Lundell
Redaktionsråd: Uno Jakobsson, Jan Ellström, Sven R. Ohlson.
Form & Layout: Sven R Ohlson
Korrekturläsning: Barbro Zetterberg, Z-text

REV:s KANSLI
Riddargatan 35, 114 57 STOCKHOLM
08-20 27 50 kansliet@revriks.se
www.revriks.se

Citera gärna Bulletinen – men ange källan.
Redaktionen ansvarar inte för insänt icke beställt material eller annonsörers utlovade åtaganden.

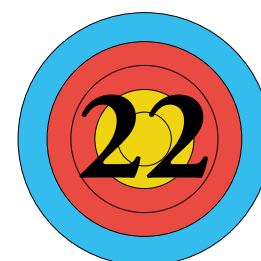
ANNONSER
Swartling & Bergström Media AB
Birger Jarlsgatan 110, 114 20 STOCKHOLM
08-545 160 65
www.sb-media.se, info@sb-media.se

TRYCK V-TAB Falkenberg AB

SYNPUNKTER
redaktionen@revbulletinen.se

INNEHÅLL

Notiser	6
Riksförbundet i Almedalen	9
Ersättning vid ändrat andelstal	15
REV tar krafttag:	18
En nyordning för statens stöd till den enskilda väghållningen är målet!	
Välkommen Sandra Naenfeldt!	22
Att flytta en väg	24
REV:s experter	30
Röjning	33
Krönika: Mysteriet med de slagna vägrenarna	37

VÄLKOMMEN
SANDRA NAENFELDT!

18

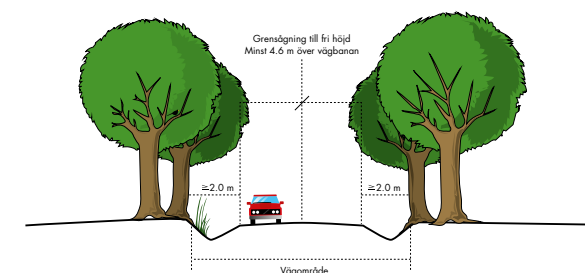
REV TAR KRAFTTAG:
**EN NYORDNING
FÖR STATENS
STÖD TILL
DEN ENSKILDA
VÄGHÅLLNINGEN
ÄR MÅLET!**

33 Röjning

Krönika:

37 Mysteriet med de slagna vägrenarna

Allt vanligare att samfällighetsföreningar ställs inför fler och mer komplexa frågeställningar

Vi frågade Lars Åstrand och Kajsa Barkar, två av Svefas experter inom området, vad samfällighetsföreningar bör tänka på när de kontaktas av utomstående aktörer som önskar tillgång till eller utnyttja deras väg. Kajsa och Lars har lång och omfattande erfarenhet av att jobba tillsammans med samfällighetsföreningar för att på bästa sätt hantera de frågeställningar som de ställs inför.

Vilka är de vanligaste frågorna som Vägsamfälligheter ställs inför?

Det kan till exempel vara förläggning av ledningar i vägområdet, anslutning av nya exploateringsområden, tillfällig trafik i samband med exploatering eller anläggningsarbeten, detaljplaneläggning med krav på ombyggnad eller standardhöjning, åtgärder vid anslutning till allmän väg.

Vad kan det innebära för utmaningar för vägsamfälligheterna?

Föreningarna behöver göra avvägningar mellan medlemmarnas intressen och andra enskilda eller allmänna intressen som medför krav på nyttjande av vägarna. Föreningarna har som väghållare rätt till kompensation men måste samtidigt balansera sina krav mot de rättigheter som följer av lagstiftning, detaljplaner mm. För att göra de avvägningarna behövs både kunskap om samhällsbyggnadsprocessen och lagstiftningen.

Vad bör man som samfällighet tänka på, vilka är fallgroparna och vad är det som kan hända om man gör fel?

När föreningen ställs inför en ny situation bör man ta reda på förutsättningarna och spelreglerna innan man tar ställning. För styrelsen kan det vara svårt att inför medlemmarna förklara överenskommelser eller åtgärder som medför störningar eller annars kan påverka dem.

Svefas 3 tips

Ta reda på och säkerställ att ni arbetar utifrån faktiskt gällande anläggningsbeslut och andelstal.

Om det finns olika viljor inom styrelsen eller bland medlemmarna, läs på stadgarna och se till att alla beslut följer kraven där.

Ta hjälp i tid! Ta in kompetent stöd tidigt, helst direkt när ni blir kontaktade. Då undviker ni kostsamma misstag och kan utnyttja de möjligheter som finns maximalt.

Då är det viktigt att veta att man faktiskt har tillgodosett deras intressen så långt det är möjligt. Vi rekommenderar att man i sådana lägen utnyttjar möjligheterna att få sakkunnig rådgivning.

Följderna av att ta fel beslut kan vara att medlemmar drabbas av onödiga kostnader eller myndighetsbeslut som annars gått att undvika eller påverka i mera gynnsam riktning.

Vad kan Svefa hjälpa till med?

Svefa kan hjälpa enskilda väghållare med rådgivning och stöd i många av de frågor som kan dyka upp. Våra medarbetare har lång erfarenhet av lantmäteriförrättningar, kommunal detaljplanering, markåtkomstprocesser och ersättningsfrågor. Vanligt förekommande uppdrag åt samfällighetsföreningar är att analysera och förklara de beslut som styr verksamheten, att ge råd och upprätta yttranden i detaljplanering, att ta fram förslag till uppdaterade andelstal, att teckna avtal med externa aktörer som vill använda föreningens vägar. Vi kan även medverka som bisittare eller mötesordförande på föreningsstämmor.

Svefa anordnar även kurser för styrelseledamöter i samfällighetsföreningar om gällande lagstiftning, praxis och praktisk förvaltning.

Svefa

Vi på Svefa har både bred och djup kompetens inom alla frågor som en vägsamfällighet ställs inför. Vi har även mycket god lokal kännedom då vi finns över hela landet med kontor från Malmö i söder till Luleå i norr.

Kontakt

Lars Åstrand 010 603 87 36
Kajsa Barkar 010 603 86 16
svefa.se

Hela Sveriges ledande
fastighetsrådgivare

NOTISER

REGERINGEN KÖR ÖVER TRAFIKVERKET

En lantbrukare på Färingsö i Ekerö har åkrar på bägge sidor om den allmänna vägen. På bägge sidor om vägen har lantbrukaren en så kallad ägoväg* som mitt emot varandra och vinkelrätt ansluter till den allmänna vägen för att kunna ta sig till, från och mellan åkrarna; ett inte ovanligt förhållande i landet. Trafikverket gav sig på lantbrukaren och hävdade att det är fråga om en fyrvägs korsning och en onödig konfliktpunkt, som inte skulle tillåtas i sin nuvarande utformning. Regeringen genom infrastrukturminister Thomas Eneroth som nu prövat saken är av annan uppfattning**.

Trafikverket hävdar med stöd av Trafikverkets VGU, handbok om *Vägar och Gators utformning*, att anslutningarna från åkrarna inte får läggas mitt emot varandra, eftersom det enligt Trafikverket uppstår en fyrvägs korsning med en onödig konfliktpunkt.

Ostridigt är att årsdygnstrafiken är låg på platsen och sikten god. Ägovägarna används av lantbrukaren på sin höjd 5-7 gånger per år, oftast klart färre gånger än så. Lantbrukaren

förfäktar, till skillnad mot Trafikverket, meningen att ägovägaras position och utformning visavi den allmänna vägen är den av trafiksäkerhetsskäl lämpligaste. På det sättet kan överfarten mellan åkrarna ske direkt med kortast möjliga sträcka utan behov av en trafikfarlig vänstersväng. Detta övertygade dock inte Trafikverket och inte heller Länsstyrelsen som efter överklagande från lantbrukarens sida gick på Trafikverkets linje.

Lantbrukaren överklagade länsstyrelsens beslut till regeringen som ser mer balanserat på förhållandet. Regeringen slår bestämt fast att den aktuella anslutningen av ägoväg för traktorer och andra jordbruksmaskiner mot allmän väg inte skapar en fyrvägs korsning och således inte en onödig konfliktpunkt. Ett regeringsbeslut som sannolikt kan vara vägledande för synen på lantbrukarnas överfarter över vägar generellt.

* En ägoväg är en väg som löper i terrängen och som används av markägaren. Andra fastigheters ägare har inte rätt att använda en ägoväg.

** Regeringsbeslut 2022-03-31 l2021/01952

NYTILLSKOTT PÅ LINDHES

Lindhés Advokatbyrå, en av de advokatbyråer som REV samarbetar med, har stärkt sin bemanning med två biträdande jurister som bland annat kommer att hjälpa REV:s medlemsföreningar med juridisk rådgivning. Agnes Kjellberg och Viktor Granqvist är alltså numera två av de jurister som ni kan få kontakt med i ärenden där kansliet givit er ärendenummer till jurist.

Vi hälsar Agnes och Viktor välkomna!

HÖSTENS KURSER

Under hösten kommer vi att erbjuda vår grundkurs med ett nytt omarbetat upplägg och fortsättningskursen gör åter entré efter uppehåll under pandemin. Kursprogrammet är inte helt spikat men kommer att anslås på hemsidan i slutet av september.

Följande kommer dock att ingå:

- Digitala grundkurser kommer att erbjudas kontinuerligt under resten av året, minst en per månad.
- Föreläsningarna kommer att er-

bjudas digitalt vid ett par tillfällen.

- Grundkursen kommer att hållas i kurslokal i Umeå, Sundsvall, Falun (eller Borlänge), Vänersborg och Kristianstad.
- Föreläsningarna kommer att hållas i kurslokal i Stockholm och Göteborg.
- Datum och plats för respektive kursstillfälle finns i slutet av september att läsa på hemsidan, se Kurser.

VÄGDAG & FÖRBUNDSSTÄMMA 2023

UTAN KOSTNAD!

Lördag 18 mars 2023 är det dags för REV:s Väg dag med Förbundsstämma på Elmia Kongress- och Konferenshuset i Jönköping. Det blir en heldag fylld av intressanta programpunkter för alla som sitter i en styrelse för en vägförening.

Deltagande kommer att vara kostnadsfritt för REV:s medlemmar, boka redan nu in dagen i era kalendrar! Programmet är ännu inte helt spikat men kommer att publiceras i Bulletin nummer 4 i december.

Programmet kommer bland annat att innehålla seminarier och föreläsningar inom:

- Andelstal
- Belägningsfrågor
- Föreningsekonomi & moms
- Grusvägsunderhåll
- Slitageersättning
- Dagvatten
- Styrelsearbete
- och mycket mer...

SAVE
THE
DATE!

Dagen avslutas med REV:s förbundsstämma 2023.

Text: Maria Sigfridsdotter

RIKSFÖRBUNDET I ALMEDALEN

När det är valår åker REV till Almedalen för att prata vägar och väghållning. Målet med resan är att träffa så många politiska företrädare som möjligt för att föra ut vårt budskap om förenklade regler, ökat ekonomiskt stöd och en snabbare lantmäteriprocess. Vi ville också träffa tjänstemän för olika myndigheter och knyta kontakter med andra intresseorganisationer. Nu, när vi summerar vår medverkan, konstaterar vi att det blev väldigt bra med många givande samtal och en hel del nya idéer att utveckla.

Vi som företrädde förbundet var vice ordförande Mikael Näslund, Janne Ellström och Maria Sigfridsdotter, alla medlemmar av REV:s styrelse men med olika inriktningar.

I det officiella programmet var det några trender som syntes tydligt redan i planeringsstadiet, men vägar var överhuvudtaget inte på agendan. I stället låg fokus på cykel, järnväg och sjötrafik. Vi kunde dock se att skogens intressenter skulle vara på plats med en rad seminarier och där fanns frågor om hållbara transporter, bärighet och 74 ton som också är aktuella och intressanta för REV:s medlemmar att följa. Vår egen skogsmästare Mikael Näslund gick på skogsseminarier för att företräda REV:s medlemmar och föra fram vårt budskap i olika diskussioner med politiker och andra organisationer. Bland annat träffade han Maria Stockhaus, M och Jens Holm, V från trafikutskottet samt Birger Lahti, V från näringslivsutskottet. De diskuterade bärighet och ökade kostnader för både bränsle och arbete ut med vägarna, vilka båda slår extra hårt mot glesbygden där avstånden och vägarna är längre samtidigt som färre fastigheter är med och betalar.

En viktig punkt innan resan blev också att boka möten med företrädare från olika partier, framför allt från trafikutskottet. Trafikutskottet är det utskott som behandlar frågor om infrastruktur och kommunikation i frågor som rör vägar, järnvägar, sjötrafik, flygtrafik, trafiksäkerhet, post och IT. Vi lyckades också träffa företrädare från alla riksdagspartier utom Miljöpartiet som inte hade några företrädare från trafikutskottet på plats i Almedalen.

Många partiföreträdare i riksdagens trafikutskott kommer själva från områden med en hög andel enskilda vägar, så de är ofta väl insatta i vilka förutsättningar den enskilda väghållaren har. Platser som Vimmerby, Kalmar, Hagfors och Pajala är alla beroende av det finmaskiga enskilda vägnätet för transporter av olika slag. Vi som är engagerade väghållare vet också att det krävs engagemang och eget arbete för att driva vägen och samfälligheten framåt. Det diskuterade vi också med våra politiker hur allt detta kan ökas och underlättas.

De frågor som vi berörde

- Förenklat regelverk
- Ökat ekonomiskt stöd för drift och underhåll
- 1000-metersgränsen för driftsbidrag blir väldigt hård om föreningen har en bro eller trafikbrygga
- Trafikverkets bedömningar skiljer sig åt mellan regionerna
- Lantmäteriförrättningar som drar ut på tiden och blir kostsamma för föreningens medlemmar
- Olika förutsättningar mellan stad och landsbygd
- Fiber och vindkraftsutbyggnad som skapar problem

En färja blir en bro

En fråga som vi berörde med alla partier handlade om färjetrafiken och att den "äter" av driftsbidraget för enskilda vägar. REV anser att färjedriften bör plockas bort från driftsbidraget och i stället få egna medel. Det ekonomiska stödet till enskild väghållning ska inte urholkas när kostnaderna för driften av färjor går upp. I år kommer kostnaderna stiga mer än på länge, eftersom ökande bränslepriser och högre kostnader för material kommer att drabba färjedriften. Att det var så här hade få politiker faktiskt koll på, vilket kanske inte är så konstigt då det är en liten fråga i det stora. Att en färja är en bro är en sak, men är den inte enskild ska det inte ligga under bidragen till enskilda vägar.

Redan på söndagen träffade vi de första riksdagsledamöterna Elin Gustafsson, S och Teres Lindberg, S från trafikutskottet. Det blev en intressant diskussion om både färjor, Trafikverkets bedömningar och de allt högre lantmäterikostnaderna. En aspekt som vi lyfte är svårigheten för samfälligheter att till exempel installera laddare på parkeringar utan en kostsam förrättning. Skulle väghållaren bygga utan stöd i sin

förrättning är det främmande verksamhet, vilket kan bli både dyrt och besvärligt för styrelsen. Senare på kvällen lyssnade vi på Magdalena Andersson som var först ut bland partiledarna att tala, förmiddagen efter var det dags för Ulf Kristersson. Och så rullade det på. Eftersom programmet var kortare än tidigare delade partiledarna dagar, en på förmiddagen och en på kvällen. Vi konstaterade också att precis som i Almedalens program var det skralt med intresse för vägfrågor i partiledarnas tal även om Ebba Busch nämnde bilen Volvo, som vi ändå förmodar förutsätter en väg för att vara funktionell. Vi missade tyvärr både Centern och Miljöpartiet då hemresan var bokad till onsdag.

Det ekonomiska stödet urholkas

Måndagen startade vi med morgondopp vid en mycket långgrund sandstrand utanför stugbyn där vi bodde. Lite vardagslyx innan det var dags för mer möten. KD saknade representanter från trafikutskottet i Almedalen, men de skakade fram en ersättare. Vi bokade in en snabb träff med Kjell-Arne Ottosson, som var på språng mellan två seminarier, varav ett handlade om däck. Vi konstaterade att det är en nog så viktig

Kjell-Arne Ottosson, KDs riksdagsrepresentant tog stafettpippen då ordinarie ledamot från Trafikutskottet inte var på plats i Almedalen. Det fanns en god grundsyn i den problematik enskilda väghållare möter då han kommer från Värmland där en stor del av vägnätet är enskilt.

fråga, framför allt för att minska slitaget på vägen. Samtalet kom också att handla om Trafikverkets gräns på 1000 meter för att bevilja driftsbidrag. Många föreningar med kortare vägar har broar som är kostsamma att ta hand om, speciellt om man inte kan få ekonomiskt stöd för underhåll eller ombyggnation. Det krävs alltså att vägen är längre än en kilometer för att driftsbidrag ska beviljas (årligt driftsbidrag) vilket är en förutsättning för att väghållaren ska kunna söka extra stöd för underhåll (särskilt driftsbidrag). Även lantmäterikostnaderna berördes då många föreningar struntar i att göra om sina förrättningar när nya delägare tillkommer.

Måndagen innehöll också en del intressanta seminarier. Vi besökte bland annat MRF (Motorbranschens Riksförbund) där REV:s tidigare kanslichef, Anders Östberg, arbetar och lyssnade på företrädare för motorbranschen om reduktionsplikten och fossilfria transporter.

Här passade vi på att prata lite med L:s riksdagsledamot Helena Gellerman om Trafikverkets digitalisering som gör handläggarna mer svårillgängliga och medför att deras kunskaper inte kommer ut till de enskilda väghållarna på samma sätt som tidigare. Vi pratade också om svårigheter med att få till elbilsaddning på samfälliga parkeringar och de dyra och komplicerade förrättningararna som måste till.

Helena Gellerman, L träffade våra representanter på ett seminarium om fossilfria transporter och hur övergången från fossila bränslen till förnybara kan ske.

REV:s representanter träffade Teres Lindberg, S och Elin Gustafsson, S. REV tog upp förutsättningarna för enskilda väghållare och de olika behov som finns mellan nord och syd samt landsbygd och stad.

Tisdagen bjöd på en riktigt tidig morgon med en rask promenad genom Visbys trånga, rosbe-strödda gränder. Rosor luktar alltid som bäst på morgonen. Målet var ett fullsatt morgonseminarium i Region Norrbottens regi om infra-

Efter seminariet om infrastruktur i norra Sverige fick vi möjlighet att byta några ord med Roberto Maiorana, generaldirektör för Trafikverket.

struktur i norra Sverige, där de nya näringarna behöver fler människor och bättre kommunikationer. Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana deltog och en central del handlade om behovet av arbetskraft och svårigheten att hitta den för att kunna bygga stora infrastrukturprojekt. När entreprenörer på en ort blir upphandlade i större projekt så drabbas mindre beställare, så som enskilda väghållare, av brist på entreprenörer med resultat att kostnaderna ökar och kvalitén sjunker.

Sociala medier

Under veckan skrev vi dagliga rapporter som blev inlägg på REV:s sociala kanaler, främst Facebook. Budskapen klipptes senare ihop till en film som också finns på REV:s Youtube-kanal. Följer ni inte REV redan så gör det nu!

Momsfrågan

Att aktivt driva frågor för REV är viktigt och vi ska rusta oss ännu mer för att vara en pådrivande röst som verkligen kan göra skillnad för våra medlemmar. En viktig fråga som många drabbas av just nu är momsfrågan och hur den ska hanteras. Av en slump fick vi prata med en av ledamöterna i skatteutskottet, Sverigedemokra-

ten Erik Westroth som kom tillsammans med partikollegan från trafikutskottet, Jimmy Ståhl. Det blev ett långt möte med diskussioner om både moms, den förändrade lantmäterilagstiftningen och Trafikverkets bidragshantering.

Just momsens är en fråga som många väghållare undrar över. Tidigare har vägföreningar varit momsbefriade, men efter en EU-dom har Skatteverket tolkat det som att även vägföreningar ska omfattas av reglerna, något som REV tidigare skrivit om. Föreningarna drabbas av en ny administrativ börda som kan göra det ännu svårare att fylla styrelseposterna framåt.

Trafikutskottets Jessica Tunander, V blev vårt nästa möte. Vi hade ett givande samtal om många av de frågor som REV driver. Lantmäteriets kostnader är svåra för enskilda väghållare att överblicka och även de långa väntetiderna berördes med olika exempel. Jessica var också bekant med vägföreningen som koncept då hon kommer från en mindre ort i västra Sverige.

Sista dagen

Anders Åkesson, C har suttit i riksdagen i mer än 30 år och den här sommaren gör han sin sista valrörelse. Anders har varit en väldigt proffsig och bra kontakt i riksdagen eftersom han förstår REVs medlemmar och deras förutsättningar. Som smålänning och boende efter en enskild väg är han väl insatt i alla de problem som enskilda väghållare stöter på. I stället för att på nytt beröra de problem vi lyft tidigare, diskuterade vi i stället framtiden och hur REV bäst kan ta sitt arbete till en ny nivå, nu när den förenklade förrättningen i 43a§ i anläggningslagen har antagits av riksdagen. Anders tipsade bland annat om att samverka med andra intresseorganisationer men även med SKR (Sveriges Kommuner & Regioner). Även delar av näringslivet där vi har gemensamma intressen borde kontaktas för att få till förändringar i fler lagar som gagnar våra medlemmar och gör det enklare att vara enskild väghållare. I detta arbete återkommer vi framåt.

Den sista dagen skedde också det ofattbara mordet på öppen gata bara några meter ifrån, där vi stod och väntade på Anders Åkesson. Att en människa mister livet på öppen gata mitt på dagen är djupt tragiskt, fruktansvärt och meningslöst oavsett vem våldet drabbar. I våra samtal uttryckte en del riksdagskandidater att de tyckte det var onödigt att resa till Gotland eftersom det "bara är att boka tid i riksdagen för att träffas". Men poängen med Almedalen är mycket större än ett möte, det är möjligheten att kunna mötas fritt, få del av olika perspektiv som man annars inte fått och att samtidigt kunna ta del av seminarier och spontana möten

som ett tidspressat schema i vardagen inte tillåter. Almedalen är en unik mötesplats mellan människor, intresseorganisationer, företag och politik. En mötesplats som är värd att värna och utveckla, inte avveckla.

OPTIMUS

ADVOKATBYRÅ

ENSKILDA VÄGAR
SAMFÄLLIGHETER
FASTIGHETS RÄTT
BOSTADS RÄTT

UNO JAKOBSSON
ADVOKAT
HÅKAN WEBERYD
ADVOKAT
FREDRIK SILVERBERG
JUR KAND
HANS ROSÉN
LANTMÄTERIKONSULT

WWW.OPTIMUSADVOKAT.SE 08-718 36 00

Kostnadsfri juridisk rådgivning till REVs medlemmar. Kontakta REVs kansli för ärendenummer 08-20 27 50.

Bra vägar med god tillgänglighet

Våra vägspecialister hjälper er i alla vägrelaterade frågor. Kontakta oss för rådgivning.

Vägtjänster vi erbjuder:

Andelstal, Avtalsservitut, Vägförening, Vägprojektering, Vägentreprenad, Vägskötsel, Broinspektion.

norraskog.se/vagbyran
010-583 10 00

**norra
skog**

Text: Therese Svedberg

ERSÄTTNING VID ÄNDRAT ANDELSTAL

Den här artikeln är skriven med inriktning på vanligt förekommande frågor rörande ersättning vid andelstalsändring i gemensamhetsanläggning som utgör väg. Vid förändring av andelstal samt in- och utträde av fastighet i gemensamhetsanläggning (ga) ska frågan om ersättning vanligtvis prövas. Ersättningsreglerna återfinns i 37 – 39 §§ anläggningslagen (AL). Ersättning blir inte aktuell vid ändring av andelstal genom styrelsebeslut enligt 24 a § AL eller när andelstal fördelas i samband med avstyckning, fastighetsreglering eller andra fastighetsbildningsåtgärder.

Vid ett ändrat andelstal, t.ex. efter stämmbeslut enligt nya 43 a §, förändras fastigheternas ägande i anläggningen och föreningens tillgångar. Ersättningsbestämmelserna är tvingande vilket innebär att lantmäterimyndigheten alltid måste bedöma och pröva ersättningsfrågan. Ersättningen bygger på skälighetsbedömningar så det finns utrymme för att olika lösningar utifrån vilka förutsättningar som föreligger.

Har fastigheterna i ga:n skilda andelstal i utförande och drift, ska överskott eller underskott beräknas för varje sådan verksamhetsgren för sig. Andelstal för utförande används för bedömning av ersättning för den fysiska anläggningen. Andelstal för drift används för beräkning av ersättning avseende föreningens tillgångar. (Föreningens löpande debitering sker efter andelstal för drift.) Hur andelstalen är satta framgår av anläggningsbeslut – för väg är det vanligt att andelstalet avser både utförande och drift.

Värde av anläggning

Av 39 § AL framgår att den fysiska anläggningens värde ska uppskattas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till kostnaderna för dess utförande samt till anläggningens ålder och fortsatta användbarhet.

Förarbetena till lagstiftningen:

Förarbetena till 39 § AL har belyst frågan rörande svårigheten att värdera anläggningar. Vid beräkning av vägars värde blir det snarare fråga om en skälighetsbedömning än en på bokföringsuppgifter och mätbara faktiska förhållanden grundad exakt värdering. Hela värderingen bör gå ut på att fastställa i vad mån det med hänsyn till samtliga föreliggande förhållanden framstår som rättvist och rimligt att t.ex. en ny delägare får "köpa in sig" i anläggningen eller att en utträdande delägare får tillbaka en del av sina investeringar i anläggningen. Det framkommer vidare i förarbetena att rättvisekraven vid ekonomisk reglering vid ändring av delägarförhållanden ska präglas efter en strävan att reglerna ska vara så enkla och lättillämpade som möjligt.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-03-07
meddelad i
Östersund

PARTER

Är anläggningen byggd i närtid, exempelvis de senaste 25 åren, kan faktiska kostnadsuppgifter användas som grund för beräkning av anläggningens värde med justering av ålder, skick, om bidrag erhållits m.m. Men ser man på de föreningar som förvaltar väg har majoriteten av dessa väganläggningar funnits och brukats under en mycket lång tid. Frågan om vägen över huvud taget har ett ersättningsgrundande värde och i så fall hur mycket ska då bedömas utifrån skälighet med beaktande av de faktiska och historiska förutsättningar som finns för just den vägen och dess förvaltning.

När ingen eller ringa ersättning bör utgå

Det finns fall där det är uppenbart att ingen ersättning ska utgå och då finns heller ingen anledning att ta fram ett värde av vägen. Det rör sig exempelvis om när delägarna haft mycket låga eller inga kostnader under lång tid för drift och underhåll av vägen eftersom föreningen har klarat sig på bidrag. Det kan även röra sig om en väganläggning som i grunden utgör en väg som tidigare varit en allmän väg. Har delägarna ännu inte själva bekostat några större underhållsåtgärder är det inte skäligt att ersättning ska utgå för väganläggningen.

Genomförs åtgärder via lantmäterimyndigheten för att legalisera de andelstal som föreningen i praktiken använt under lång tid kan det vara skäligt att ingen ersättning ska utgå. Det kan gälla både vid anslutning och utträde av fastighet samt vid ökning och minskning av andel. De som berörs av andelstalsändringarna i dessa fall har varit med och betalat för vägunderhållet utifrån en av föreningen justerad fördelning som nu även blir rättsligt gällande. Detta under förutsättning att de av föreningen använda andelstalen uppfyller bestämmelserna i AL. Oftast rör det sig här om att de ursprungliga andelstalen har sitt ursprung i ett äldre inaktuellt förrättningsbeslut som inte har omprövats eller uppdaterats utifrån de faktiska ändrade förhållanden längs vägen under en längre tid.

Ersättningsgrundande värde av en äldre väganläggning

Lantmäteriet har tagit fram en förenklad **metod för värdering av väg*** som ofta används vid ersättningsutredningar i förrättningar. Den förenklade metoden använder sig av schabloner för att få fram ett värde av väganläggningen utifrån bland annat längd, bredd, skick, ålder och fortsatta användbarhet. Därefter ska en skälighetsuppskattning göras bland annat utifrån om föreningen erhåller årligt driftsbidrag, om särskilt driftsstöd erhållits för större underhållsåtgärder eller andra omständigheter som kan medföra att det ersättningsgrundande värdet ska justeras.

Ersättningsutredning i förrättning

När föreningarna får en ersättningsutredning utförd av lantmäterimyndigheten, exempelvis vid en anslutning av en nybildad fastighet, är den idag vanligtvis flera sidor lång med flera tabeller och beräkningar vilket ger intryck av att det är en väl underbyggd värdering. Den förenklade värderingsmetoden är dock i grunden en grov uppskattning av värdet utifrån de uppgifter som myndigheten tagit in. När det dessutom tillkommer att se över om och i vilken omfattning det ersättningsgrundande värdet ska justeras tillkommer ytterligare uppskattningar och bedömningar.

Det händer att lantmäterimyndigheten i samband med anslutningar av nya fastigheter utför fristående nya värderingar av en och samma väganläggning med relativt kort tid emellan. Det är inte ett problem om de kommer fram till ungefär samma ersättningsgrundande värde, men tyvärr finns även exempel där värdena skiljer åt så mycket att en fastighetsägare får betala fyra gånger mer än grannen som anslöts med samma andelstal något år innan.

* Metod för värdering av väg, finns med i Dnr LM2020/007978 - Värdering av Gemensamhetsanläggningar, En handledning vid tillämpningen av 37-39 §§ AL.

Om fråga om ersättning blir aktuell vid en förrättning och föreningen tar del av ersättningsutredningen innan beslut, se över om uppgifterna värderingen vilar på stämmer, gör en egen skälighetsuppskattning samt fundera över om det verkar rättvist och rimligt även vid andra andelstalsändringar, exempelvis vid minskning där det kan bli aktuellt att föreningen ska betala ersättning till fastighetsägaren. Anser föreningen att ersättningen ska ändras meddela lantmäterimyndigheten om vilket uppskattat värde som föreningen yrkar på och anser är skäligt samt varför.

Vissa föreningar har utfört egna uppskattningar av värdet som de sedan använder både vid överenskommelser om ändrat andelstal enligt 43 § AL samt när de begär ersättning i förrätt-

ning vid anslutning av ny fastighet enligt 42 a § AL. Många av dessa föreningar har även tagit upp frågan på stämma.

Vad gör REV?

Ersättningsreglerna har i grunden inte ändrats sedan anläggningslagens tillkomst år 1974 men lantmäterimyndighetens riktlinjer för bedömning och prövning av frågan har dock kraftigt stramats upp de sista åren vilket har påverkat och försvårat arbetet för många av de föreningar som förvaltar vägar. REV arbetar med att få till stånd lagändringar som innebär lättnader rörande bland annat dessa ersättningsregler. REV håller även webbseminarium för våra medlemmar rörande ersättning vid ändrat andelstal.

Läs mer om ersättningsbestämmelserna i Vägopedia

<https://vagopedia.revriks.se>

AVGÖRANDEN I DOMSTOL

Hur värdet av en anläggning ska uppskattas vid beräkning av ersättning enligt 39 § AL har varit uppe för prövning ett flertal gånger i mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen efter att lantmäterimyndighetens mer strikta tolkning av bestämmelserna infördes. Sammanfattningsvis har det från avgörande i domstolarna framkommit att det bör finnas en viss förutsebarhet för föreningen och dess medlemmar i fråga om på vilken grund anslutningsavgift eller ersättning ska erläggas, oavsett om det sker med stöd av 42 a § AL eller överenskommelse enligt 43 § AL. Domstolarna har i flera fall bedömt att ersättningsbesluten ska utgå från föreningarnas egna uppskattade ersättningsgrundande värde av anläggningen även om den avviker från lantmäterimyndighetens värdering.

Se även bland annat vägledande avgörande från Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2015:47 samt avgörande från mark- och miljödomstolen i Östersund 2022-03-07, mål F 2917-21 samt mark- och miljödomstolen i Vänersborg 2018-12-03, mål F 2255-18.

Text: Anders Lundell

REV TAR KRAFTTAG: EN NYORDNING FÖR STATENS STÖD TILL DEN ENSKILDA VÄGHÅLLNINGEN ÄR MÅLET!

På senare år har vi enskilda väghållare tyvärr fått uppleva ett allt sämre engagemang från statens sida när det gäller insatser för landets enskilda vägar. Visserligen har statsbudgeten under några år innehållit ett tillfälligt riktat anslag för att höja bidraget för särskild drift, det bidrag som den väghållare som har årligt driftbidrag kan söka för genomförande av särskilda insatser, till exempel byte av en större trumma eller bärighetshöjande åtgärder. Men – eftersom antalet tjänstemän inom Trafikverket som arbetar med bidragsgivning till enskild väghållning medvetet har reducerats och numera är så få, finns det inte längre tid för platsbesök. Detta har medfört att möjligheten till direkta råd för den enskilda vägens drift, underhåll och förbättring i praktiken har upphört. Resultatet av detta arbetssätt leder till stora svårigheter att fullt ut finna lämpliga projekt för hela det extra statsanslaget. Och den möjlighet som tidigare fanns för väghållare i framför allt glesbygden att kunna nyttja statens entreprenör för vinterväghållningstjänster, är sedan länge ett minne blott. På grund av detta har många väghållare i glesbygden allt svårare att hitta kostnadseffektiva lösningar på vinterväghållningen, eftersom det ofta endast finns få entreprenörer att tillgå. Det nämnda

utgör exempel på det som vi inom REV inte anser kan uppfattas på annat sätt än att statens stöd till den enskilda väghållningen är under utveckling.

– Vi kommer arbeta hårt för att övertyga både Trafikverket och regering och riksdag om det angelägna behovet av en ny inriktning för Trafikverkets stöd till den enskilda väghållningen, säger Uno Jakobsson, ordförande i REV. Han nämner att dialogen med Trafikverket i frågan inleddes vid det första mötet som han och styrelsekollegan Christer Ångström hade med den nyligen utsedda nye generaldirektören, Roberto Maiorana, i slutet av maj.

– Generaldirektören lyssnade noggrant på det vi hade att framföra och utlovade ett uppföljningsmöte under hösten, fortsatte Uno Jakobsson och tillade:

– Men, det är klart att det behöver ju i och för sig inte vara Trafikverket som är huvudman för denna verksamhet, huvudsaken är att det blir ett bättre och mer genuint engagemang från Statens sida till fromma för en bättre fungerande infrastruktur i hela landet.

 Uno Jakobsson
Styrelseledamot

 Roberto Maiorana
Generaldirektören

 Christer Ångström
Styrelseledamot

Målet med REV:s kommande arbete är att det ska bli

- Mer pengar, ett större statligt anslag och ett bättre stöd till den enskilda väghållningen
- Flera enskilda vägar ska kunna komma i fråga för bidragsgivning och
- Ett nytt och bättre engagemang från staten innebärande:
 - Fler utredare och rådgivare anställs av staten till förmån för möjligheter till personlig rådgivning från och större effektivitet i användningen av det statliga anslaget för enskild väghållning
 - Ett uttalat statligt ansvar för att även väghållningen i glesbygd ska fungera även när det är svårt att finna entreprenörer

EXPERTER PÅ DRIFT OCH UNDERHÅLL AV VÄGAR

Terranor är etablerade i stora delar av Sverige och med vår drift och underhållsorganisation erbjuder vi tjänster inom drift och underhåll, bland annat:

- » Sprickor och potthålslagning
- » Dammbindning av grusvägar
- » Sopning av asfaltvägar
- » Grusvägsunderhåll
- » Dikning och dikesrensning
- » Slamsugning av brunnar och vägtrummor
- » Vägslåtter och högröjning
- » Trafiksäkerhetsarbeten
- » Montering av skydds och vägräcken
- » Byte och nyläggning av väg och sidotrummor
- » Snökäppssättning
- » Vinterunderhåll
- » Tillfälliga stålbroar

 terranor

Telefon: 0142 48 16 29 • info@terranor.se • www.terranor.se

 TRAFIKVERKET

E-tjänster – enskilda vägar

På Trafikverkets webbplats hittar du information om bidragsregler, hur du underhåller din väg samt e-tjänster för enskilda vägar där du som väghållare kan göra ansökningar och administrera din väg.

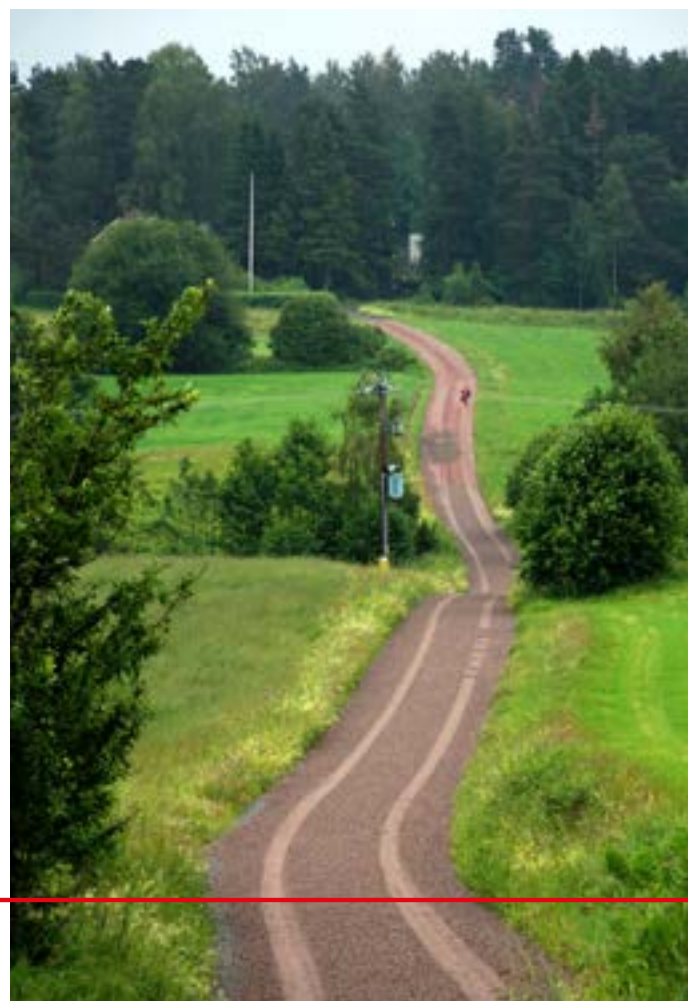
E-tjänsten hittar du på vår webbplats:

www.trafikverket.se > Resa och trafik > Väg > Enskilda vägar > E-tjänster för enskilda vägar

Kom ihåg! Uppdatera din e-postadress och dina kontakt- och kontouppgifter!

www.trafikverket.se

SVEVIA

Expert på belägningsåtgärder för enskilda vägar

Svevia Tankbeläggning verkar över hela Sverige, med lokal närvaro från norr till söder, något vi är ensamma om. Vi utför belägningsåtgärder såsom:

- **Ytbehandling (Y1)**
- **Indränknt makadam (IM/IMT)**
- **Justering med indränknt makadam (JIM/JIMT)**
- **Infräsning av makadam**

Vi har dessutom en marknadsledande driftorganisation som finns över hela landet. Detta gör att vi kan erbjuda vassa priser på underhållsåtgärder såsom kantskärning, dikning, trumbyten med mera i samband med belägningsarbeten.

Vi kommer gärna och besöker er vägsamfällighet och lämnar ett åtgärdsförslag på lämplig belägningsåtgärd. Tveka ej på att kontakta oss enligt nedan!

Kontakta oss på Svevia

Skåne, Jönköpings, Västra Götalands och Hallands län

Tomas Brodin

Tomas.brodin@svevia.se / 076-238 81 55

Stockholms län och norröver

Hans-Anders Jonhans

hans.jonhans@svevia.se / 070 - 982 00 21

**Örebro län, Värmlands län, Västmanlands län
och Södermanlands län**

Melina Stender

melina.stender@svevia.se / 070 - 205 70 26

Östergötlands, Kalmar och Blekinges län

Sebastian Johansson

sebastian.johansson@svevia.se / 070 - 437 21 09

Kronobergs län

Peter Karlsson

peter-i.karlsson@svevia.se / 070 - 314 95 13

VÄLKOMMEN SANDRA NAENFELDT!

Som vi har berättat tidigare har behovet av rådgivning i lantmåterifrågor ökat den senaste tiden och vi är därför glada att kunna välkomna Sandra Naenfeldt som ytterligare en lantmätare på kansliet. Sandra har många års erfarenhet som förrättningslantmätare, dels på det statliga Lantmåteriet, dels på det kommunala lantmåterikontoret i Uppsala.

Det är bara några dagar sedan du började på kansliet, hur känns det nu?

– Bra och spännande, men det har inte blivit så mycket medlemskontakter än, eftersom det har varit lite svårt att komma igång med datorsystemen och telefon.

Redan andra dagen blev det också en lite ovanlig arbetsupplevelse, eftersom Sandra deltog som åhörare när tre andra kollegor från REV och två utredare från Trafikverket gjorde en studioinspelning av REV:s omarbetade grundkurs.

Sandra grundlade sin lantmätarkarriär genom att läsa geomatikprogrammet på Högskolan i Gävle, och därefter komplettera med en ettårig utbildning i fastighetsjuridik. Efter examen fick hon jobb på statliga Lantmåteriet i Gävle som lantmåteriingenjör och senare som förrättningslantmätare. I den senare rollen arbetade Sandra mycket med bildande av gemensamhetsanläggningar avsedda att förvaltas av samfällighetsföreningar. 2017 sökte sig Sandra till det kommunala lantmåteriet i Uppsala i en liknande roll.

De senaste åren har Sandra arbetat på Trafikverket som markförhandlare, vilket innebar förhandlingar mellan Trafikverket och privatpersoner som berördes för att ord-

na åtkomst till mer mark för vägar och järnvägar. Detta behövs exempelvis när större vägar byggs om till 2+1 väg för att minska antalet utfarter från enskilda vägar och dra ersättningsvägar längs med den större vägen.

Du har ju erfarenheter från både Lantmåteriet och Trafikverket, vad var det som lockade dig till REV?

– Jag ser fram emot att kunna hjälpa de enskilda (föreningarna) istället för att ”köra över” dem, som man i slutändan ofta måste göra som myndighetsperson. Det ska bli jättekul att få vara i en rådgivande funktion och kunna hjälpa medlemsföreningarna att förbättra och anpassa sin verksamhet.

Du var ju med på studioinspelningen av grundkursen, vill du även själv hålla kurser?

– Ja, det ska bli kul! Men först måste jag landa i rollen som rådgivare och ”nollställa” mig. Som kursledare i REV blir det ju fråga om att lära ut istället för att informera om myndighetens planer.

Berätta något om vad du gör vid sidan av arbetet.

– Jag bor i Knivsta med min familj. På fritiden håller jag gärna på med bågskytte och är också tränare i ett handbollslag för 9-åringar.

KORT OM 3D-BÅGSKYTTE

3D-bågskytte är när bågskytter skjuter mot ett tredimensionellt mål (vanligtvis gjorda av skum) som ser ut som ett djur.

Målen varierar i storlek för att efterlikna olika djur och är uppsatta längs en utomhusbana som liknar en vandringsled.

Bågskytter skjuter mot målen för att efterlikna en verklig jaktupplevelse. De kan skjuta bara för skojs skull eller delta i en 3D-bågskytteturnering/tävling.

Text: Claes Henckel & Anders Lundell

ATT FLYTTA EN VÄG

Ibland kan föreningar vara i behov av att flytta en väg, till exempel för att den passerar en gårdsplan där det är trångt och det blir problem med framkomlighet och trafiksäkerhet. REVs utsände Claes Henckel hade i somras förmånen att kunna besöka en vägförening utanför Västervik som invigde sin nya vägsträcka.

Aleglo-Lerglo vägsamfällighet utanför Västervik i Småland har i alla år haft en väg som gått genom en mycket trång passage mellan en ladugård och en loge. – Förutom siktproblem har det i takt med att lastbilar och jordbruksmaskiner blivit allt större med tiden blivit ohållbart och vi var tvungna att göra något, berättar ordförande Svante Gustafson.

Generellt finns det en del problematik kring en väg som går över en gårdsplan mellan hus som i det här fallet. Det kan till exempel vara svårt att veta var vägen egentligen går, hur bred den är om diken saknas och körytan hänger ihop med gårdsplanen och det kan vara problem med uppställning av fordon och annat nära vägen. För den här föreningen var dock det främsta problemet att passagen mellan husen är smal. Föreningens väg är 3,2 kilometer lång och har åtta formella delägare med andelstal, som alla är jordbruksfastigheter. Dessutom finns det ett 50-tal fri-

tidsfastigheter i området som betalar en årlig slitageersättning, vilket är en lösning som föreningen tycker förenklar administrationen jämfört med om alla skulle varit delägare.

Väginvigningen startade med att ordförande Svante Gustafson berättade om bakgrunden till flytten av vägen. Den nya vägens nya sträckning är drygt 200 meter och sägs ha varit den ursprungliga sträckningen men någon gång för länge sedan lades vägen om och fick gå genom passagen mellan ladorna. Tidigare har det också funnits en bro över vägen mellan husen. Claes Henckel fick möjlighet att kort presentera REV och vad REV kan göra för sina medlemsföreningar. Därefter klippte Claes och Åke Algotsson, som äger gården och marken som den nya vägen tagit i anspråk, bandet och förklarade den nya vägen invigd! Ett 20-tal personer hade samlats för att med ett glas cider med tilltugg fira den nya vägsträckningen. När firandet var över satte sig delägarna ner för att avhålla årsmötet.

Kostnaden för den nya vägen blev genom skickligt upphandlingsarbete relativt låg, 260000 kronor plus moms, varav Trafikverket står för 70 %. Det berg som behövde sprängas bort kom väl till pass som grundläggning för vägen. Innan arbetena påbörjades hade markägaren gett sitt medgivande genom att underteckna ett nyttjanderättsavtal.

– Nu ska vi begära omförrättning hos Lantmäteriet för att få den gamla sträckan borttagen och den nya inlagd, avslutade Svante.

Eva Riedmüller (ledamot) och Svante Gustafson (ordförande) på den nybyggda vägen.

Trång passage mellan husen, även för en personbil.

REVs utsände Claes Henckel klipper bandet tillsammans med Åke Algotsson.

Glada medlemmar som ser fram emot att slippa den smala passagen mellan husen i bakgrunden.

Har din väg fått frostsador, potthål, blivit spårig av tung trafik eller har bara slitits med åren?

Vi hjälper dig med val av beläggning utifrån dina önskningar och förutsättningar. Tillsammans kan vi hitta den mest kostnadseffektiva lösningen. Vi erbjuder flera olika typer av beläggning såsom indränkt makadam, ytbehandling eller fräsning.

Vi erbjuder även snabelbil för att laga små skador.

Kontakta Stefan Hane/Maja Hjeltman 0706-90 53 72, maja.hjeltman@peabasfalt.se, för mer information och kostnadsfri offert.

peabasfalt.se

Goda råd på vägen

Vägar åldras, slits och tar stryk. Nu är det hög tid att se över enskilda vägar efter vinterns slitage. Vi vet att frågorna kan vara många: Vilka åtgärder krävs egentligen? Hur får vi en säker väg som håller i längden? Vilka metoder är bäst?

På Skanska är vi experter på tankbeläggningar. Varje år belägger vi ungefär tre miljoner kvadratmeter åt bland annat Trafikverket, kommuner och vägföreningar – som får en kostnadseffektiv lösning som förlänger livslängden och ger en ny slityta.

Vänd dig till oss för att få råd! Vad behöver din väg? Välkommen att kontakta oss för att få förslag på helhetslösningar som lönar sig i längden.

För oss är alla vägar lika viktiga, stora som små.

Visste du att...
Tankbeläggning är ett samlingsnamn för vägbeläggningar som görs med spridarbil, pågrusspridare, vält och läggare.

Skanna koden och läs mer på skanska.se/tankbelaggningsar

Y1B

Ytbehandling som görs på en tidigare belagd yta där vägen behöver ett tillskott av bitumen och makadam för att få ett nytt slitlager. Denna beläggning jämnar inte ut eventuella ojämnheter på vägen.

IM/JIM

Är vägen lite mer ojämn krävs det mer justering. Då är indränkt makadam med en grövre makadam ett bra alternativ. En kostnadseffektiv beläggning som ökar bärigheten.

IMT/JIMT

Likt IM, men här läggs ytterligare bitumen samt ett sista stenlager, vilket ger en tätare yta som ger längre livslängd på slitlagret.

Infräsning/bärlager

Inför en beläggning med IM går det att utföra olika bärighetshöjande åtgärder. Vid infräs eller djupfräs blandas grov makadam in i vägkroppen. Bärlagerläggning görs för att justera ojämnheter och kanthäng.

HP27

Är vägen i behov av att mindre ytor behöver tätas är försegling med HP27 ett bra alternativ. Vid försegling kryper bitumenet ner i vägen och binder ihop befintligt material.

Snabelagning

Vid små skador, sprickor eller potthål ger snabelbilen en bra lösning som fyller upp skadan med sten och bitumen.

Vi bygger för ett bättre samhälle.

“Vi delar gärna med oss av vår kunskap för att ta fram den bästa lösningen åt dig.”

Karin Rundgren
Produktionschef
karin.rundgren@skanska.se
010-448 78 02

Erik Hassellund
Produktionschef
erik.hassellund@skanska.se
010-448 46 62

Du vet väl att flera av våra beläggningståtgärder är bidragsgrundande?

SKANSKA

Trubbel i samfälligheten?

Att förvalta en samfällighet kan vara en fröjd, men det kan även innebära en del utmaningar. Genom vår service- och medlemsorganisation GemVA erbjuder vi tekniskt, juridiskt och administrativt stöd och service för er bildade eller obildade samfällighet eller verksamhet som förvaltar vatten eller avlopp.

Kontakta oss på info@vatteninfo.com för en första konsultation.

Med laboratorietjänster, rådgivning och en utställning med produkter och tjänster för enskilt VA är Vatteninfo den självklara mötesplatsen för vatten- och avloppsfrågor.

WEBB VÄG

Från debiteringslängd till bokföring och egen hemsida, allt i ett program!

**FÖRSTA ÅRET BARA 1900 KR
INKLUSIVE ÄVEN FASTIGHETS DATA
FRÅN LANTMÄTERIET**

Välgavgifter nu också med momshantering!
Hösterbudandet gäller till den 30/10 2022
Börja redan nu!

0734-255 289
sales@matriset.se
matriset.se

Lys upp era vägar med effektiv och klimatsmart LED

En LED-lampa av hög kvalitet håller flera gånger längre jämfört med traditionella utomhuslyktor och kräver i princip inget underhåll. Viktigt att tänka på när man planerar investeringar och räknar på återbetalningstiden. Låt oss renovera era befintliga armaturer!

Spara pengar och el samtidigt som du är snäll mot miljön

Vi byter ut till lampor av hög kvalitet, Cassiopeia LED, 145 l/Watt, brinntid 55 000 timmar (hela 12 år) och 5 års garanti.

Ring oss idag!

Miljöbelysning Sweden AB
Stockholm 08-120 039 80 | Göteborg 031-790 41 00 | Malmö/Helsingborg 040- 633 77 80 | miljobelysning.nu

BÄST PRIS & KVALITET SEDAN 1963

plastic produkter
WWW.FARTHINDER.NET
ORDER@FARTHINDER.NET
0370 123 83

VÄRNAMO
FARTHINDER

VÄRNAMO
SLANGBRYGGA

FARTHINDER ZeBra
GÅNGFARTSHASTIGHET

DIN FART
HASTIGHETSDISPLAY

SMILEY
HASTIGHETSDISPLAY

VÄGBOMMAR
TELESKOPISKA

KRAALLSTAKET

ARBETSGRINDAR

STOLPAR & POLLARE

PORTABELT
FARTHINDER

WWW.FARTHINDER.NET 0370 123 83 ORDER@FARTHINDER.NET

REV:s EXPERTER

INFÖR KOMMANDE VINTER.

Sommaren 2022 är nu förbi och vi har gått in i höstmånaden september. Vintern står snart för dörren och det finns lite att tänka på innan kung Bore slår till.

Avtal/kontrakt

Se till att ni i god tid innan vintern tecknat ett avtal med en entreprenör som sköter er snöröjning och halkbekämpning. På REV:s hemsida finns avtalsmallar som ni kan använda. Längden på kontraktet beror ju lite på var i landet man befinner sig. I Södra Sverige kan det lämpligen gälla från 1 november till 15 april.

I kontraktet kan ni också reglera när snöröjning ska påbörjas exempelvis utifrån ett visst snödjup:

- Vid 5 centimeter blötsnö
- Vid 10 centimeter lös torr snö

I kontraktet kan det också stå att snöröjningen ska slutföras inom 4 timmar efter att snöfallet upphört. Vid ihållande snöfall ska snöröjning av vägnarna ske löpande efter behov så att trafikproblem inte uppstår.

Räkna med betydligt högre priser denna

säsong än tidigare år. Detta på grund av de kraftigt ökade drivmedelskostnaderna. Kostnader för inköp av fordon och utrustning har också ökat markant. Det är vanligt att entreprenören tar ut en jourersättning som kan variera mellan några tusenlappar och uppemot femtiotusen kronor.

Utmärkning av vägbanan

För att underlätta för snöröjningsfordonet bör man sätta upp snökäppar i vägkanten. Vanligen använder man snökäppar av plast i orange färg med reflexer. Det är viktigt att snökäpparna lutar lite utåt, cirka 10 grader så att dom inte riskerar att slå i backspeglar.

Sätt upp snökäpparna parvis på ömse sidor av vägen. Avståndet i längdled mellan markeringarna måste anpassas efter vägens kurvighet. Ju rakare vägen är, desto glesare kan markeringarna stå. Avståndet på raksträckor bör dock vara högst 50 meter, och det får aldrig vara

större än den normala sikt längden vid mörker och snöfall. På vägar där det är risk för snödrev krävs tätare markeringar.

Ploga inte ut snö på större väg

Man får inte ploga ut snö från enskild väg ut på allmän väg som sköts av Trafikverket eller kommunen. I princip får man inte ploga en mindre väg så att det uppstår problem för trafiken på den större vägen. Det omvända är däremot tillåtet. Därför röjs inte de enskilda vägnarnas anslutningar när allmänna vägar plogas. När du plogar en enskild väg får det bli en vall framför garageutfarter och liknande. Det är alltid väghållaren på den mindre vägen som ska röja anslutningen till den större vägen.

Korsning väg-järnväg

För er som har en enskild väg som passerar en järnväg kan ni gå in på Trafikverkets hemsida och läsa om vilka krav som gäller vid snöröjning av plankorsning.

Bengt Johansson
Väg- & trafikingenjör, REV
kansliet@revriks.se

LEDNINGAR INOM VÄGOMRÅDET

En vanlig situation som föreningar ställs inför är fastighetsägare som av olika skäl vill dra ledningar inom vägområdet. Det kan röra sig om vattenledning, elledning eller andra ledningar till nytta för den aktuella fastigheten.

Eftersom anläggningsbeslutet ger föreningen rådighet över vägområdet behöver fastighetsägaren inhämta föreningens samtycke innan arbetet påbörjas. Samtycke inhämtas hos styrelsen som företräder föreningen i frågan. Tydlig kommunikation och skriftliga överenskommelser mellan fastighetsägaren och väghållaren är viktigt av flera skäl och till fördel för bägge parter.

Om fastighetsägaren påbörjar arbetet utan föreningens vetskap och godkännande kan en mängd problem uppstå. I värsta fall kan föreningen med Kronofogdemyndighetens hjälp se till att ledningen grävs upp och området återställs, detta i slutändan på bekostnad av fastighetsägaren.

Även i de fall nedgrävningen skett utan tillstånd är dock rekommendationen att i första hand försöka komma överens. Det är viktigt att ett skriftligt avtal sluts mellan fastighetsägaren och föreningen där alltifrån ekonomiskt ansvar till upplysningsskyldighet kan och bör regleras. En

bra utgångspunkt är mallen benämnd Avtalsmall för läggning av elektrisk ledning som återfinns på REV:s hemsida och kan modifieras för att passa den enskilda situationen. Att parterna sluter ett skriftligt avtal är viktigt för att i framtiden ha vetskap om, och kunna bevisa, vad som avtalats.

En stark rekommendation är att bifoga detaljerade kartor till avtalet. På så sätt minimeras risken att skador uppstår på den nedlagda ledningen vid framtida vägarbeten. Det ligger även i fastighetsägarens intresse eftersom denne riskerar att ensam behöva stå för uppkomna skador om ledningens position inte har meddelats väghållaren.

Vi rekommenderar att informationen om vad som gäller vid nedläggning av ledning kommuniceras till medlemmarna kontinuerligt. Årsmötet är ett bra tillfälle att påminna om vad som gäller.

Sammanfattningsvis rekommenderar vi:

- Tydlig kommunikation till före-

ningens medlemmar redan innan något arbete påbörjats för att skapa en medvetenhet kring vad som gäller.

- Skriftliga avtal mellan väghållare och ledningsägare.
- Tydlig kommunikation även under nedläggningsarbetets gång i syfte att undvika skador på vägen och underlätta återställandet efter genomfört arbete.
- Att detaljerade kartor ritas och bifogas avtalet, detta främst i syfte att skydda fastighetsägarens egendom vid framtida vägarbeten.

Agnes Kjellberg
Biträdande Jurist,
Lindhés Advokatbyrå

REGIONANSVARIG VÄST

REGIONANSVARIG NORR

REGIONANSVARIG SYD

REGIONANSVARIG ÖST

Christer Ångström 070-839 09 26

Mikael Näslund 070-347 59 19

Malin Ohlsson 073-712 68 44

Maria Sigfridsdotter 070-913 48 21

VAD KRÄVS FÖR EN ÄNDRING AV ANLÄGGNINGSBESLUTET?

Vi får ibland frågan om det verkligen krävs en ändring av anläggningsbeslutet om en väg ska dras om runt en gårdsplan, även om Trafikverket kommer att ge särskilt driftsbidrag för nyanläggandet.

Till skillnad från vad många tror så påverkar inte Trafikverkets bidrag till enskilda väghållare de anläggningsbeslut som rättsligt gäller för förvaltande förening och dess medlemmar. Förrättnings- och anläggningsbeslut tagna av Lantmäteriet gäller tills de ändras, omprövas eller upphävs vid en ny lantmäteriförrättning. Det medför exempelvis att även om Trafikverket förordar och ger bidrag för att anlägga en ny eller större vändplan så kan föreningen vara förhindrad från att göra det.

Dels ska föreningen se över så att åtgärden inte innebär främmande verksamhet (se artikel i Bulletinen nr 2 år 2022 om främmande verksamhet), dels rör det sig om vilket utrymme/markområde som är upplåtet för väganläggningen i förrättningsbeslutet.

Föreningar som förvaltar en gemensamhetsanläggning för väg får i grunden inte

ta i anspråk ytterligare mark som de inte har rättighet till utan att det upplåtna utrymmet utökas via en omprövning/ändring av anläggningsbeslutet. Detta gäller inte bara väghållare för enskilda vägar. Ska Trafikverket bredda en allmän väg med förbättrade diken utanför det vägområde de förfogar över behöver de få till stånd vägrätt genom antingen en vägplan eller vid mindre intrång, frivilliga vägrättsavtal med markägaren.

Svaret på grundfrågan är således ja – det krävs en omprövning av anläggningsbeslutet för att dra om vägen runt gårdsplanen även om stadsbidrag ges för byggnationen. Om det inte finns behov av någon ytterligare förändring av anläggningsbeslutet kan förrättningsbeslutet begränsas till att enbart avse att den nya sträckningen av vägen ska ingå i gemensamhetsanläggningen och vägen genom gårdsplanen ska utgå. Fråga om att föreningen ska ansöka om förrättning

alternativt biträda en fastighetsägares ansökan ska tas upp på stämman. Om det råder enighet inom föreningen och de fastighetsägare som direkt berörs av den ändrade sträckningen kan överenskommelser eller medgivande skrivas kring exempelvis ersättning för upplåten mark, hur kostnaden för anläggandet och förrättningskostnaden ska fördelas för att underlätta anläggningsförrättningen.

Therese Svedberg
Lantmäterieexpert, REV
kansliet@revriks.se

Röjning

När man säger röjning ligger slyröjning närmast till hands att tänka på men röjning kan också ses som ett samlingsbegrepp för att hålla fritt från alla typer av hinder inom vägområdet.

Att hålla fritt från hinder inom föreningens vägområde avseende uppställning av sådant som hindrar sikt och säkerhet behandlas på en särskild ämnessida. Här beskrivs främst röjning av sly och grenar.

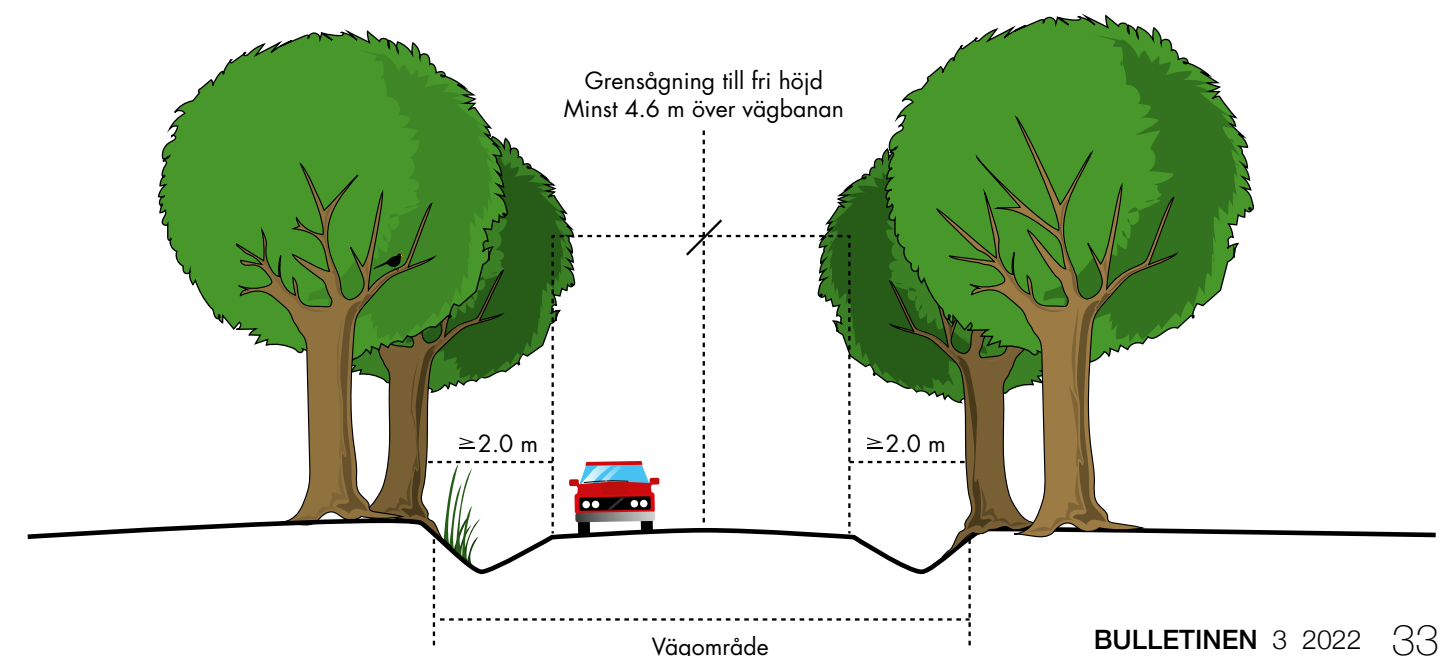
Röjning bör ske på sensommaren om man vill undvika rotskott, men kan annars göras även vid annan tidpunkt på året. Kemiska preparat bör undvikas och manuell eller mekanisk röjning istället tillämpas.

Biologisk mångfald och artrika vägkanter är något även en vägförening bör värna om. Ur denna aspekt är det bra att avvakta sikt- och slyröjning till en bit in på säsongen, eftersom en för tidig kantslåtter kan minska antalet arter eller till och med utrota arter om växterna slåtrats innan de har satt och spridit sina frön. Det är föreningen som väghållare som ansvarar för att klippa gräs, beskära träd, röja sly och liknande inom vägområdet. Det är alltså föreningen som ska se till att detta görs och betala kostnaderna för det.

Man kan dock tänka sig att föreningen tar ett stämmobeslut om att arbetet ska utföras av respektive fastighetsägare längs dennes fastighet för att hålla kostnaderna nere, men om någon vägrar kan styrelsen inte tvinga dem. En medlem kan aldrig åläggas arbetsplikt, bara åläggas att betala de kostnader föreningen har fördelat enligt gällande andelstal. Om en eller flera vägrar röja får alltså föreningen bekosta detta längs de fastigheterna och kostnaden fördelas på samtliga medlemmar enligt andelstalen.

Om det finns önskemål från några fastighetsägare att de vill röja själva för att få det snyggare utfört så kan styrelsen gå med på detta. Det är dock viktigt att styrelsen och fastighetsägarna i förväg är överens om hur mycket som ska tas bort.

Bilden visar ett exempel där det upplåtna utrymmet är 2 meter från körbanekant.

Över körbanan ska man hålla fritt upp till 4,6 meters höjd. Över dikesområdena gäller att man ska ha fri sikt även från förarplatsen i stora fordon. I praktiken innebär det upp till ca 2,5-3 meter över körbanas nivå. Se också till att ha fri sikt för vägbelysningen så att ljuset faller på vägen och inte hindras av träd och grenar. Röjning kring vägbelysning görs lättast när kvällsmörkret lagt sig och belysningen är tänd eftersom det då är lättast att se vad som ska tas bort.

Utökad röjningsrätt

Föreningens röjningsrätt gäller i första hand inom upplåtet utrymme enligt anläggningsbeslutet inom vägområdet, men i många fall har föreningen röjningsrätt även utanför vägområdet. Detta kan då till exempel vara formulerat så här i anläggningsbeslutet:

”Rätt upplåts att hugga bort eller kvista växande träd, buskar eller annan växtlighet inom ett avstånd av två meter från vägområdets ytterkant, dock ej på tomtmark.” Som ”vägområdets ytterkant” räknas då nedre släntfot eller toppen på dikets bakslänt, det senare är markerat med heldragna streck i bilden ovan.

Privat tomtmark

Träd, buskar och häckar som växer på privat tomt eller i trädgård omfattas normalt inte av röjningsrätten, om det inte uttryckligen framgår av anläggningsbeslutet. Ett ytterligare villkor brukar i sådant fall också vara att det ska finnas ”synnerliga skäl” för åtgärden. Synnerliga skäl handlar då främst om att växtligheten kraftigt påverkar trafiksäkerheten på vägen och det inte kan lösas på annat sätt.

Informationsplikt och äganderätt

För all röjning inom område för utökad röjningsrätt eller på privat tomtmark gäller att fastighetsägaren måste informeras i förväg, även om sådan rätt finns enligt anläggningsbeslutet. I de fall en häck som växer på privat mark och hänger ut över vägområdet behöver beskäras ska fastighetsägaren kontaktas och styrelsen bör säkerställa hur långt från körbanekanten föreningens röjningsrätt går.

Växtlighet som tas bort utanför upplåtet utrymme i vägområdet tillhör fastighetsägaren och styrelsen bör därför göra upp hur detta ska hanteras, i första hand är det gagnsvirket (stammarna) som är av ekonomiskt värde som avses.

Växtlighet som tas bort inom upplåtet utrymme i vägområdet tillhör föreningen, och tas om hand enligt styrelsens bedömning.

Särskilda fall

Allmän rättighet

Om det saknas en särskild upplåtelse att sikt- och slyröja, finns de allmänna grannlagsrättsliga reglerna i jordabalken att falla tillbaka på. Dessa regler ger väghållaren rätt att ta bort i vägområdet ”inträngande rot eller gren”, dock ska växtlighetens ägare först ges tillfälle att själv utföra arbetet.

Stormfällda träd

I fråga om stormfällda träd gäller delvis andra regler som beskrivs på en separat ämnessida i Vägopedia.

Frågor & Svar

Måste föreningen i förebyggande syfte ta ner alla träd inom vägområdet som riskerar att skada något om de blåser ner?

Nej, det kan man inte säga generellt eftersom alla träd i praktiken kan blåsa ner.

Om det däremot är ett skadat eller dött träd som står inom vägområde som föreningen förvaltar bör styrelsen agera och göra en bedömning om det ska tas ner i förebyggande syfte.

Hur bör styrelsen agera om ett skadat eller dött träd som riskerar att falla över vägen står på en angränsande privat fastighet?

Då bör styrelsen påtala risken för fastighetsägaren, och fastighetsägaren bör överväga att ta ner trädet. Det är ägaren till den privata fastigheten där trädet står som ansvarar för skador om trädet faller.

<https://vagopedia.revriks.se>

SÅ HÄR KOMMER MAN ÅT VÄGOPEDIA

För att få tillgång till Medlemssidor (uppdatera era uppgifter i vårt register, söka information på Vägopedia m.m) krävs att man är inloggad.

För inloggning/lösenord gör så här: gå till vår hemsida www.revriks.se, klicka på Glömt lösenord, ange ert medlemsnummer, klicka på Byt lösenord, du får då ett mejl med en länk, klicka på länken ange valfritt lösenord (fem tecken) två gånger enligt anvisning.

Ert medlemsnummer står i adressrutan på baksidan av tidningen Bulletinen samt på fakturan.

Det kan hända att ni kan ert lösenord men ändå får felmeddelande att användarnamn eller lösenord är felaktigt. Det kan då bero på att ni ej varit inloggade efter 25 november 2020, då vi bytte plattform för vår hemsida. Gör i så fall enligt ovan (inloggning/lösenord), ni kan använda det lösenordet ni haft, men det behöver uppdateras en gång.

Om ni ej får något mejl när ni har klickat på Byt lösenord beror det på att ni antingen ej har någon mejladress angiven i vårt register eller att den ej är korrekt. Kontakta kansliet så lägger vi in rätt mejladress, ring 08-20 27 50 eller mejla kansliet@revriks.se

Tel: 031-99 70 90 Mail: ppv@ppv.se

Snökäppar
 100 st 1750:- ex moms
 50 st 1000:- ex moms
 Blå snökäpp
 100 st 2200:- ex moms
 50 st 1350:- ex moms

Sandlådor

Trafikspeglar
 Från 740:- ex moms

Hastighetsdisplay
 Komplet paket med fäste, batteri och förberedd för solcell

DET BÄSTA PRISET!
1.940:- ex moms
 Komplet paket
 Farthinder med reflexstolpar

Uppfyller Trafikverkets rekommendation vid utmärkning av farthinder på enskilda vägar

Vill du veta mer?
 besök gärna vår hemsida:
www.ppv.se

En enkel lösning på ett stort problem

Permanent Pothole Repair® är en permanent asfaltslaggningsmassa för lagning av potthål och beläggningssprickor bredare än 10 mm.

Lagningen är permanent och blir körbar direkt. Kontakta oss för mer info.

Sture Steens Väg 2, Vittaryd · Tel. 0370-472 00
info@pekuma.se · www.ppekuma.se

Nu kan du köpa allt för vägen på provia.se

Vägmärken • Farthinder • Trafikspeglar
 Snömarkeringskäppar • Sandningslådor

010-410 44 00

www.provia.se

HYLTEBRUKS SKYLT AB

Din totalleverantör av trafiktekniska produkter

Beställ vår broschyr! **SNÖKÄPPAR & SANDLÅDOR M.M.**
 Tel. 0345-109 70 • hyltebruksskylt.se • info@hyltebruksskylt.se

Tyresö Vägkonsult

leif.kronkvist@gmail.com

- Rådgivning, vägteknisk konsultation för Er väg
- Besiktning, upprustningsförslag, förslag till förstärkning samt beläggningssåtgärder
- Upprättande av långsiktig underhållsplan
- Besök på plats på Er väg

Tel 073-843 65 55

Känns medlemsregistret mer som ett nystan än ett hjälpmedel?

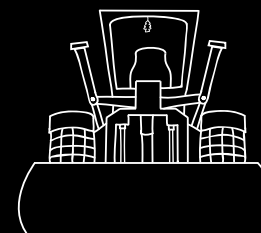

Med Vägfars får ni snabbt ordning och reda.

Se baksidan av tidningen för hur vi kan hjälpa er förening.

Waldesjös Väg & Mark

Din entreprenör i ÖREBRO LÄN

- Hyvling
- Saltning
- Dikning
- Kantslätter
- Höjd/siktröjning
- Konsultation

Vi tillhandahåller allt för Era behov!

Varmt välkomna att kontakta

Richard Waldesjö tel. 076-801 59 75
richard.waldesjo@gmail.com

Vi hjälper er att lösa alla typer av entreprenad-uppdrag med vårt stora utbud av grävmaskiner, anläggnings- och kranbilar.

TransportCentralen Halmstad
www.transportcentralen.se
 Tel: 035-19 13 00

Kostnadsfri juridisk rådgivning till REVs medlemmar,
 Kontakta REVs kansli 08 - 20 27 50 för ärendenummer.

I samarbete med REV sedan 1968

Lindhés Advokatbyrå AB

Särskild inriktning mot:
 fastighetsrätt, vägjuridik, miljöskador, boutredningar och arvsrätt

Karin Hammarlund
 Advokat

Bengt Nydahl
 Advokat

info@lindhes.se - www.lindhes.se
 08 - 723 15 00 - Riddarg. 35, 114 57 Stockholm

Nu finns **två** enkla sätt att höja trafiksäkerheten i ert område

PaceTell **Original**

Levereras komplett med:
Batteri, batteriladdare, stolpfästen
och skruvlås.
Komplettera med Logg,
Solcellspanel och egendesignade skyltar.

Från 19.490:- (ert pris från 17.541:-)

Samtliga priser exkl. moms

Nya Pacetell Mini är en mindre och ännu lättare display som talar direkt till bilisten och ber hen att sänka farten, bättre än uppmaningen "SAKTA NER" hittade vi inte. Våra produkter utvecklas och tillverkas i Sverige och de dämpar effektivt de flesta bilisters framfart i trafiken.

Svårt att välja? Besök www.pacetell.se, maila oss på info@pacetell.se eller varför inte slå en signal på **031-150191** så berättar vi mer.

Mysteriet med de slagna vägrenarna

Även om det oftast är lugnt på vår väg finns det just nu en sak som stör sinnesfriden. Någon har slagit en del av våra vägrenar som vi skulle spara för att bevara artrikedomen och öka den biologiska mångfalden. Och ingen i styrelsen har beställt jobbet.

Saken är den att en av våra styrelsemedlemmar inventerade flororna utmed vägen förra året för att hitta de raraste växterna som behöver skyddas från slåttermaskinen. Vägen är knappt tre kilometer lång men alla vägar har som bekant två sidor, så inalles blev det sex kilometer då inventeringen gick med näsan i backen. Det var inte gjort i en handvändning. För att inte tala om arbetet med att sätta alla iakttagelser på pränt i en gedigen rapport. En rapport som mynnade ut i att en viss sträcka inte borde slås förrän tidigast under hösten.

En intresserad föreningsstämma informerades förra året och uppdrog åt styrelsen att jobba vidare med frågan. Det gjorde vi och beslutade att just denna, mest artrika delen av vägen, inte skulle utsättas för någon slåttermaskin förrän tidigast – om alls – under september. Årets föreningsstämma informerades och sen var allt frid och fröjd. Trodde styrelsen tills inventeringen upprörd hörde av sig i början av augusti och meddelade att vår mest artrika del av vägen var slagen! Men vem var den mystiska slåtterpersonen?

Ett detektivarbete inleddes. Vår vägensvarige hade inte beställt jobbet och vägentreprenören var inte heller inblandad. Ett hett tips visade sig vara en återvändsgränd som inte ledde någons stans. Så än i dag är det ett mysterium vem som var boven i dramat. Personen i fråga slog inte heller hela vägen utan bara en del. Så varför just denna del som dessutom var i minst behov av slåtter ur trafiksynpunkt? Och varför informerades inte styrelsen?

Vi har beslutat att lägga ner efterforskningarna för förr eller senare skingras nog dimman och sanningen kommer fram. I stället lägger vår inventerare sina krafter på en skrivelse till Naturskyddsföreningen med hopp om att vi ska få en slant av de 14 miljoner som ska satsas för att skapa världens längsta blomsteräng utmed landets vägrenar. Den blomsterängen vill vi gärna vara en del av. Nu gäller bara att den mystiska och kläffingriga slåtterpersonen håller sig borta från våra vägrenar.

Barbro Zetterberg

Ordförande i Rösberga Samfällighetsförening

FLER ÄN 800 FÖRENINGAR ANVÄNDER VÄGFAS

FUNDERAR NI OCKSÅ PÅ MOMS?

Med Vägfas kan ni sluta fundera och börja debitera

Övergången till att hantera moms blir kanske inte helt lätt, men med Vägfas behöver ni i alla fall inte oroa er för det tekniska.

Som Sveriges största program för vägföreningar har vi självklart stöd för allt ni behöver. Debiteringslängd, fakturering, betalningar, export till bokföring - **nu även med moms.**

Varje månad uppdaterar vi all information om era medlemmar. Med Vägfas har ni koll på alla ägare, andelstal och adresser som ändras. Kommuniera enkelt med era medlemmar genom utskick och inloggning till deras personliga sida.

Vägfas finns på webben och används med fördel av hela styrelsen. Slipp tankar på säkerhetskopior och vems laptop som har vilken information, med Vägfas har ni allt på ett ställe. **Vår uppgift är att bespara er i styrelsen så mycket arbete som möjligt.**

*Testa Vägfas med komplett medlemsinformation redan idag
Besök vagfas.se eller ring oss på 08-501 180 00*

